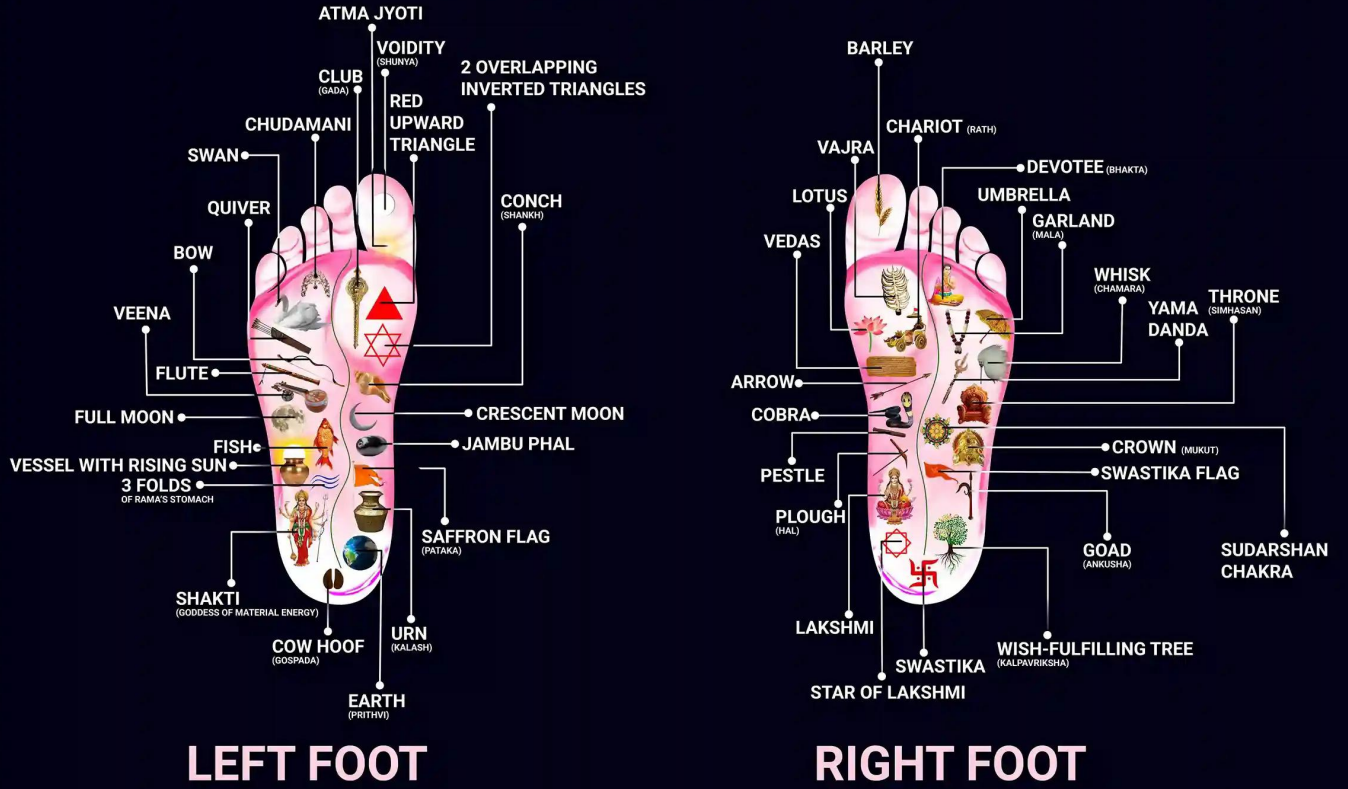

LOTUS FEET OF SRI RAMA (WITH LABEL)

श्रीराम चरण परिचय

Shri Ram Charan parichay

श्रीरामो जयति।

श्रीरामचरणपरिचर्याविरच्यतेसाधुतोषाय
श्रीरामेसाधुपुवाममाणुरपिबुद्धि भेदान् । १

या में तुरीये विमलेनिशया विविक्त उत्थान त दाहने स्थितः
श्रीमद्गुरुं वा गुरुपादुकां स्मरेतू ततश्च रामंझारचापहस्तम् । २

ऋग्वेद एवास्यधनुर्यजुः झारोज्यसामलक्ष्यं च महत्रचरुपम्
त्रोणद्वयं चापिविधिर्निषेधोज्ञानंस्फुरघट्टिमलः सखङ्गः । ३

या श्रीमती श्री जनकात्मजेयं सैव प्रभा भास्कर कोठितेजसः
श्रीरामचंद्रस्य च लक्ष्मलक्ष्मणो विरागमूर्तिः पवनात्मजोवली । ४

गावस्त्रिकांडोपविषत्तदंबोभुरेवसाभूः सुखजन्मभुमिः
व्रज्यावनंयात्रचसैवदेवीसदैव गोलोक इहागतोऽस्मि । ५

सिंहासनंवेदशिरोविचित्रमगोरत्नपननीलतेयम्
विज्ञानमेवास्यचपीतमंवरंतडित्प्रभंव्योमसमानमूर्ते । ६

ध्यान्तिकेचित्तुकुमाररुपं जटाधरं केचिदपि स्मरन्ति
केचित्स्फुरद्रलकिरीटकुंडलं ध्यायन्ति धन्या अपि पंचहायनम् । ७

एवं तथा यस्य रुचिर्भवेत् तथा ध्यात्वा सदैव करसं रघुत्तमम्
प्रक्षाल्यपादौ चकरौमुखं च ततोभिगच्छेद् रघुनाथमंदिरम् । ८

प्रकाशदीपं भवनं प्रभृज्य सुगंधिधूपेनचधुपयित्वा
मृदंगघंटादिविचित्रवाद्यैः प्रबोधयेन्ननिजबोधरुपम् । ९

स्तुवन्ति वेदा इव राम वंदिनी गृणन्ति भक्ता ऋषयस्तपोधनाः
उत्तिष्ठचोत्तिष्ठच रामभद्र संजीवयस्वाम् करुणा कटाक्षैः । । १०

अयं च कंठोदरवन्मृदंगश्चंद्राममः षोडशभागभूषितः द्रिभ्यादिशङ्खैः
परिवाद्यमानोमौदंमुहुर्गज्जतिमेघनादवम् । । ११

रभ्यास्वरांगीतहृदयानुकारिणीपुर्णस्वरेयंभ्रमरीवगुंजति
जिह्वियथोष्ठद्वयमध्यगामिनीतथाकलंमूर्छमूर्छनांगम् । । १२

तत्कारयतालद्वयमञ्जतुल्यंसौख्यातिवर्णैः किलतालकालम्
ग्रामैस्त्रिभिः सुक्त्रमसंगभूपितैस्तानान् स्वयं गातितानपुरकः । । १३

इयं च वीणिस्वरभेदभूषितात्रिः सप्तयस्थां श्रुतयोलसन्ति
एकास्वतंत्राखिलरागमातामहाश्रुतिः साकरतर्जनींगिता । । १४

चलत्ययमंदसुगंधिशीतलोविभातवायुश्चपिकाः स्वनन्ति
हित्वाविकारं प्रकृतिंगतानांपुरायागिरः नोहरायथा । । १५

पाषंडिबादाइवतारकागणोविलीयतेज्ञानदिवाकरागमे
भवाद्वियोगादिवरामचंद्रचंद्रोप्यसौनिष्प्रभतामुपैति । । १६

धन्यानुरक्तामवतीचपुर्वदिग्धावन्निवायातिरविर्महोत्सुकः प्रपुल्लितैः
पद्मवनैः सरोवरंत्वदुत्थितैः सूचयतीवसंपदम् । । १७

सौभाग्यमेतत् परमं ममास्तिस्त्रेहंविनामेत्यसकृद्विमशय नृणां
भलत्स्त्रेहपरांलुखानांनिर्वाणदंहसतीवदीपः । । १८

रुपंचतेचिज्जडतः परयतदप्यसैव्यंजयतीवकालः प्रभोजगन्मंगल
जानकीपते कृतार्थं यास्मान् करुणाकटाक्षैः १९

एवं परिष्टुत्यजगन्निवासमुदघाटयेद्द्वारपटंशानैस्ततः
 विलोकयतच्चरुमुखं प्रसीदेन्नमेतूकृतार्थोहमितिब्रुवन्मुहु । । २०
 आरार्तिकमंगलवस्तुसंयुतंविधायगंडषजलंततोऽर्पयेत् प्रक्षा
 ल्यतश्चारुमुखंचनेत्रे रामस्य शौचादिविधिंच कारयेत् । । २१
 ततः खदेहस्यचक्षुद्विहेतवेसंप्रार्थयेतवतंश्रुतिधर्मपालकम्
 अवाप्यचाज्ञांविधिवतुप्रणम्यव्रजेतशौचादिविधानसिद्धये । । २२
 वराह वेद्यमलगंधंनुष्टावसंतियस्यादिशिभूतसंधाः
 ब्रजेतामेवदिशाप्रयत्ननो नित्यं मलोत्सर्जनकर्मसिद्धये । । २३
 उदङ्मुखः स्यात्तुदिवावसंध्ययोरान्नौमेवदक्षिणदिङ्चुरवः
 सदाआपत्तिकालेचमहांधकारयथासुखास्योनियमोत्र नास्ति । । २४
 प्रक्षालयपादौचकरोंमुखंचमृदंप्रसूनानितिलानूगृहीत्वा नदी
 व्रजेन्मज्जनकारणायशुचौप्रदेशोसकलंनिधाय । । २५
 प्रक्षालयदेहंनथमंनुमृज्जलैस्ततः प्रवाहाभिमुखोनिमज्जेत
 देहोयतोरान्निमलेनदूषितः प्रवाह एवास्तिमलापकर्षणः । । २६
 अतः प्रवाहाभिमुखोनिमज्जेदित्याह पूर्वविधिमंत्रवर्जितम् स्नानंततः
 कर्मकलापसिद्धयेसंकल्पपूर्वरविसम्मुखश्चरेत् । । २७
 रविर्यतः कर्मकलायसाक्षीततोवसूर्याभिमुखोनिमज्जनं
 इत्थंद्विधागन्तानमिदंसदाचरेक्षचात्रवादोमतभेदकल्पितः । । २८
 भुत्वाद्र्गात्रः श्रुचिनीरधारयागृहेथकूपेपिततस्तुमौत्रवत् स्नानं
 प्रकुर्वीतनचातुराणांस्नानंभवेद्रोगविवृद्धिहेतुतः । । २९

ततस्तुसंध्यामथतर्पनचकृत्वाजपन् राममनुंगृहब्रजेत गत्वागृहपाद
युगकंरौचप्रक्षाल्यपूजाकरणानिपशयेत्।। ३०

आपः पवित्राऋतुदेशाजानिपुष्पाणिमालास्तुलसीदलामि
ध्रुपंचदीपाक्षतचंदनानि फलानि पंचामृतयज्ञसुत्रे।। ३१

मृद्धिदिव्यानिनवांवराणिकर्पूरतांबूलदलानिचैव
पादार्घपात्रंचकरार्थपात्रमौदुंबरंपादकरानुकारि।। ३२

नासासमंध्रुपंनिधानपात्रंचक्षुः समंदीपमिधानपात्रम्
नैवद्यपर्णानिमृदंगशाखंघंटादिवाद्यानिचवामरेच।। ३३

विलोकयसर्वाणिमुदासमन्वितः श्रीरामपुजाविधिमारंभेत्ततः
उदङ्मुखोवाप्यथपुर्वदिङ्मुखः संकल्पपुर्वनिजभक्तिवृद्धये।। ३४

ध्यात्वाथ रामं घननीलसुंदरं तडीत्यभांश्रीजनकात्मजांच
रुक्मप्रभंलक्ष्मणमिदुकांनमोकारमुर्तिम्यवनात्मज तथा॥३५

आवाहयेदत्रजगन्निवासंसान्निध्य भावायसदाहृदिस्थितम्
यथाममयावाहित एवमेव सर्वैः सदावाहित एवासोस्ति।। ३६

नत्वेद्भवेदस्यजगन्निवासतासर्ववसान्निध्यमिदंकथं भवेत्
पुजाविधिस्तु श्रुतिचोदितोयंजगन्निवास त्वमतोपिसिद्ध्यति।। ३७

स जानकीलक्ष्मणमारुतिं त्वामावाहये पुजनमंदिरेस्मिन् विलोकय
भक्तिं मम किंकरस्य श्रीरामसान्निध्यमिहाद्यतेस्मु।। ३८

इत्यावाहनमथासनं अष्टापदं चंदनंदारुनिर्मितं
सुचिक्कणंयच्चतुरस्त्रमायतम् मयार्पितं तुभ्यमिदं तदासनं
स्नानान्तमातिष्ठसुखेन राघव । । ३९

अथपाद्यं औदुंबरेसुंदरभाजनेऽमलेरेखांकितेपद्मादलानुकारिणि
प्रपूरितंपादसुखावहंसदामयार्पितौपाद्यमिदं गृहाण । । ४०

अथार्घ्यं औदुंबरेयल्लघुभाजनेस्थितरेखांकिततेपद्मादलानुकारिणि
श्रीरामतच्चन्द्रनपुण्यसंयुतौ गृहाण हस्तार्घ्यमिदं भयार्पितम् । । ४१

अथाचमनीयं त्हतंठताल्वोष्ठगताभिरभिः पुनंतिविप्रप्रमुखाः
क्रमेणयस्माद् तश्चाचमनार्थमीशामयार्पिता आपइमा गृहाण । । ४२

अथस्नानं पंचामृतैः श्रुद्धतिपांचभौतिकोदेहेस्तथा श्रुद्धजलेनसत्त्वम्
पंचामृतस्नानमतोप्रपार्षितं श्रुद्धोदकस्वानमिदं गृहाण । । ४३

अथवस्त्रम् युवासुवासा इतिमंत्रं पुर्वतडित् प्रभं नुतनमंवरद्वयम्
मयार्पिततेघननीलमूर्ते प्रसन्नभावेवेन च राम गृह्यताम् । । ४४

अथद्वितीयमासनम् प्रतप्तचामीकररत्ननिर्मिते सिंहासने
मेरुनिभेसुखावहे सीतासुमित्रातनयेसार्द्धनिषीदहे राम
गृहाणपुजाम् । । ४५

अश्रुद्धितामेतिकटिच्युतेवस्त्रेणपादांतजघन्यकायः
उरुचघेचरणैककरौचततूक्ष्णालयेन्मृज्जलतस्त्रिवारम् । । ४६

अथोपवीतम्

ऊर्ध्वतंयतत्रिवृदप्यधोवृतंपुनस्त्रिवृद्ग्रंथिविराजितंकृतम्
यज्ञोपवीतंशाणसूत्रनिर्मितं मयार्पितंतद्धितोगृहाण । । ४७

अथ चंदनमल भोलेसक्तेसरमर्पयामिकरत्तुरिकाविंदुमपीन्दुवक्रे
श्रीरामगात्रेषुसुगंधयुक्छमथांगरागंपरितोर्पयामि । । ५८

अथ पुष्पाणि यथाविचित्रामनसोतिवृतीर्विचित्रपुष्पाणितथारूपयामि
हसेतुतारागणसन्निभाः स्रजोमयार्पितारामसुगंधपूर्णाः । । ४९

वर्णैस्त्रिभिर्यत्रतुरंगवहनोविराजतेलक्ष्मणकसीता
यावैचतुर्विंशतिपर्णवीति श्रीरामसेयंतुलसीमयार्पिता । । ५०

अथ धूपः सुगंधयुग्घ्राणसुखावहः सदाधुमेपियस्याकुटतानुभूयते
मनोयथात्वच्चरणर्चकानांतंधुपमीशोशासमर्पयामि । । ५१

अथ दीपः प्रज्वालितंदीपनिधानपात्रेदशांयुतंस्नेहयुतंसुनिर्मलम्
साद्भ्रिवारंविधुमंडलीकृतगृहाणदीपंभगवन् मयार्पितम् । । ५२

अयनैवेद्यम्व्यतीतयामनंवतीतमेतद् रक्षादिरंभासितशार्करात्र
निधायपर्णेकनकस्यपात्रेदत्ततुनैवेद्यमिदं गृहाण । । ५३

अथतांबूलम् घोठासुधैलाकदराहिवल्लीदलैर्युतं श्रीमुखमंडनार्थम्
विहारकांतं तं वरं गगर्भगृहाण तांबूलमिदेमयार्पितम् । । ५४

स्वयं प्रभं ब्रह्म यथा विशिष्यतेताख्यभुम्यादि लयेकृतेसति
तथैवघोंटादिलयेः त्रशोणिमास्थिदृडिमदर्पहारी । । ५५

अथ प्रदक्षिणा ब्रह्मोडतेतवदेहसंस्थितं यतोः प्रयासदनुकुलतां व्रजेत
जतोमुनीन्द्रैः परिवर्तितां मां प्रदक्षिणां ते परितः करोमि । । ७६

अथ प्रणामः देहः प्रियोयंसकलस्यजंतौदैहस्थचाहंकृतिरेवमुलम्
तस्मात् प्रणामस्यमिसेनरामसमुलदेहंचरणेऽर्पयामि । । ७७

अथ स्तुति कातेस्तुतिर्यज्जगदंशा एकस्तथा भविष्यत्य
कथस्यकाकथा तथापिभक्त्यास्तवनेप्रवृत्तः
श्रुत्वांभवांस्तुष्यतुबालभाषणम् । । ७८

ऋतुर्वसंतः स च चैत्रमासः सशुक्लपक्षः सचचंद्रवासरः मध्यदिनं
तच्च सुकर्मयागः स्वोश्चम्नहाः पंचतारा पुनर्वस्तु । । ७९

नक्षत्रमेतन्नवमी तिथिश्चस्वोश्चैरविर्वानकदापि संभवेत् एतत् त्रयं
ब्रह्मपदस्य सुचकं विभावनीयं सत्यं सुधीभिः । । ८०

सा पुरयोध्या जननंरवेः कुलेतथोत्तरशत्वमथोनारायणम्
देशेनकालेनच राम ते पुर्वमर्महात्म्यमेतद्विधितः प्रकाशितम् । । ८१

यल्लक्ष्मदित्यंघननीलतासाज्योत्रत्रैवसीताचकलैवलक्ष्मणः
यस्योदयश्रीपवनात्मजोयंतं रामचन्द्रं शरणं प्रपद्ये ॥ ८२

नीलंतमोयेन दशाननोहतः प्रकाशिताऋक्षगणाश्चसर्वतः
विभीषणोयत्रचकार आसीत् तं रामचन्द्रं शरणं प्रपद्ये । । ८३

यस्थिंस्तस्तिष्ठतिकोविदारः समुल्लसत्कुंडलछत्रचामरः
गंधादिभिः सत्यं पुजिताय तस्मै नमस्तुस्ते महाध्वजाय । । ८४

अयं च रामो जनकात्मजेयं तथा सुमित्रातनयोकांतः नित्यं वनीतः
पवनात्मजोयं स्रान्ते चतुर्व्यूहमिदं सदास्तु । । ६५

एवं परिष्कृत्य जगन्निवासमार्गार्तिकं कर्मसमारभेत् ततः अर्नित्ययथ
येन हतागता भवेदार्तिकततूप्र वदन्ति संतः । । ६६

तद् दीप पात्रेण नवपंच सप्रतिस्त्रोभवेयुर्यृतवर्तयः पृथक्
प्रज्वाल्य दीपंच समर्षग्नित्वादिलोवच्च रामं हृदये च चिंतयन् । । ६७

उत्थाय घंटामुरजादिशङ्खैः प्रियंकरैः श्रामरवीजनैः सह श्रोत्रप्रियैः
संस्तवरंभ्यनादैः सार्द्धं त्रिनिवारं परिवर्तयं हरिम् । । ६८

ततस्तुरभ्यंकुसुमांजलिं क्षिपन् स्वाराज्यसाम्राज्यमिदं पडेन्न मेत्
ध्यायेत क्षणं हर्षनिमग्नमानसः समर्पयेत् पुजनकर्मयत्कृतम् । । ६९

भावैकगम्यः परिचर्ययानपा श्रीरामचंद्रः सततं प्रसीदतु रतिः
सदामेऽस्तु सतांसमागमेमुखे सदा मे हरिनामतिष्ठतु । । ७०

एवं सपर्याविधिवत् समाप्य पंचोपचारैः कपिराजमर्चयेत्
विसर्जयेदक्षतपुष्पचंदनैस्ततो नमस्यतु सरयुमयोध्याम् । । ७१

प्रादुर्भूता श्रुतिरिव ब्रह्मोत्तरमानसात्सरसः सरयूरुजगत्यवित्रा श्रीमद्
अयोध्यां गता जयति । । ७२

दिव्यां नवद्वारवतीं प्रभासां यामष्टचक्राश्रुतयो वदन्ति ब्रह्मप्रियां
साधुविलासभ्यां नमामितां देवपुरीम् अयोध्याम् । । ७३

श्रीमत् काशीनृपतेर्देवार्चनतत्त्वमवगंतुम् रामचरणपरिचर्या रचिता
तुष्पंतुसाधवः सर्वे । । ७४

ये साधुजना नृद्वारेपियुवानस्तथैवयेशिशवः तेषांचरणरजोभिः
सदा पवित्रोस्तुमेदेहः । । ७७

इति श्रीरामचरणपरिचर्यासंपूर्णमस्तु । ।